

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Grondwaterwinning Luxwoude

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

23 mei 2019 / projectnummer: 3343

1 Advies voor de inhoud van het MER

Vitens N.V. wil een nieuwe grondwaterwinning van 6,5 miljoen m³/jaar vestigen in Luxwoude, ten noordoosten van Heerenveen. Ook wordt nog onderzocht of er op deze locatie een zuiveringsinstallatie voor het grondwater kan worden gebouwd. Voor dit initiatief is een Waterwetvergunning en een aanpassing van het bestemmingsplan vereist. De milieueffecten van dit project worden in een milieueffectrapport (MER) onderzocht. De provincie Friesland heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Figuur 1 Zoekgebied van winlocatie Luxwoude, uit het NRD

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Voor het meewegen van het milieubelang in de te nemen besluiten over de nieuwe grondwaterwinning, moet het MER in ieder geval onderstaande informatie bevatten:

- Inzicht in de relatie tussen het voornemen en de gelijktijdig lopende *Brede Grondwaterstudie Fryslân*, om de betekenis van de nieuwe winning in Luxwoude binnen het strategische grondwaterbeleid te kunnen identificeren.
- Een navolgbare onderbouwing van de keuze voor grondwater als grondstof voor de (drink)watervoorziening, de capaciteit van de winning, het zoekgebied en de voorkeurslocatie.
- Een beschrijving en onderbouwing van de effecten van het project zelf, en opgeteld bij andere winningen (vooral de nabijgelegen winning Ny Beets), op beschermde natuurwaarden. Besteed daarbij speciale aandacht aan kwelafhankelijke natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Van Oorts Merken.

¹ De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt via deze [link](#), of door [3343](#) in te vullen in het zoekvak op www.commissiemer.nl.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de Milieueffectrapportage Waterwinning Luxwoude' (hierna NRD). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

Achtergrond

Vitens is de initiatiefnemer van de nieuwe grondwaterwinning in Luxwoude. Het plan is beoordelingsplichtig, maar de initiatiefnemer heeft op voorhand een MER procedure ingezet. Voor het plan wordt een gecombineerd plan- en project MER gemaakt. De provincie Fryslân is het coördinerend bevoegd gezag vanwege de aanvraag van de Waterwetvergunning, en de Gemeenten Opsterland is bevoegd gezag voor het aanpassen van het bestemmingsplan buitengebied.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. In dit geval is de provincie Fryslân het coördinerend bevoegd gezag voor de grondwaterwinning in Luxwoude..

2 Achtergrond, doel, beleid en besluitvorming

2.1 Aanleiding en context

In hoofdstuk 4 van de NRD is toegelicht dat in Friesland meerdere nieuwe drinkwaterwinningen nodig zijn om verdroging door en verzilting van de bestaande waterwinningen te compenseren en om benodigde reserves aan te vullen.² Hoewel de NRD laat zien dat extra waterwinningen noodzakelijk zijn, stelt de Commissie vast dat nog niet precies duidelijk is wat de bijdrage van de waterwinning in Luxwoude in de context van deze waterbehoefte is.

Brede grondwaterstudie Fryslân

Vitens, Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân werken momenteel aan de uitvoering van de *Brede grondwaterstudie Fryslân*.³ Deze studie onderzoekt de gevolgen van klimaatverandering en bodemdaling op het grondwatersysteem.

Uit openbare nieuwsbrieven over het onderzoek leidt de Commissie af dat de studie in eerste instantie zal leiden tot inzicht in de samenhang van de verschillende aspecten van het grondwatersysteem, en dan vooral in relatie tot de aanwezigheid van zoet en zout

² Naast de nieuwe drinkwaterwinning in Luxwoude van 6,5 miljoen m³/jaar wordt ook onderzoek gedaan naar nieuwe winningen, en zal er drinkwater worden geïmporteerd uit Drenthe 1 miljoen m³/jaar (tabel 2, pagina 10 van het NRD).

³ Zie de NRD, blz. 34.

grondwater in de ondergrond.⁴ De studie zal geschikte plaatsen identificeren voor bepaalde gebruiksvormen van grondwater (zoals drinkwater), en ook kansen en belemmeringen identificeren ten aanzien van bodemenergie.⁵ In tweede instantie beoogt de studie nieuwe locaties te zoeken waar grondwater op duurzame wijze kan worden gewonnen zonder zout grondwater aan te trekken. Dit kan de huidige problemen met verzilting van de drinkwaterwinningen in Garyp en Noard Burgum compenseren en de winning bij Terwisscha reduceren om verdroging van natuur (van Nationaal Park Drents – Friese Wold) tegen te gaan.

De resultaten van het onderzoek leiden tot strategische keuzes voor het waterbeheer en de drinkwatervoorziening in het provinciale beleid, waaronder de aanwijzing van Aanvullende Strategische Grondwatervoorraden ten behoeve van de drinkwatervoorziening. De studie zal naar verwachting eind 2019 afgerond zijn. Op basis van voorlopige eerste resultaten gaat de NRD er vanuit dat de grondwaterwinning in Luxwoude goed aan zal sluiten bij het provinciale beleid dat hieruit voortvloeit, maar dat zal nog wel getoetst moeten worden.

De Commissie constateert dat de vraagstelling van de *Brede grondwaterstudie Fryslân* en de daaruit volgende beleidskeuzes een sterke samenhang hebben met het MER en de besluitvorming over de nieuwe waterwinning in Luxwoude. Zij adviseert om in het MER aan te geven hoe de resultaten van het onderzoek en de strategische keuzes voor de grondwaterwinning die daaruit volgen, worden meegenomen in het MER. Geef daarbij aan welke consequenties het nieuwe provinciale beleid zal hebben voor de doelstelling en voorgenomen locatie van de grondwaterwinning Luxwoude en de mogelijk hieruit volgende randvoorwaarden.

2.2 Doelstelling grondwaterwinning

Voor het afbakenen en vergelijken van alternatieven is het van belang dat doelstellingen zo concreet en toetsbaar mogelijk worden geformuleerd. Een vergelijking van alternatieven op “doelbereik” en andere (milieu)effecten levert zodoende de meest objectieve en waardevolle informatie voor de besluitvorming.

Waarom 6,5 miljoen?

De nieuwe waterwinning in Luxwoude zal volgens de NRD 6,5 miljoen m³ grondwater per jaar onttrekken aan de bodem bij Luxwoude. De Commissie adviseert in het MER helder te onderbouwen waarom is gekozen voor deze capaciteit (6,5 miljoen m³/jaar) in relatie tot de behoefte aan (drink)water en de ontwikkeling van capaciteit met andere waterwinningen in Friesland.⁶ De in paragraaf 2.1 genoemde *Brede grondwaterstudie Fryslân* zal hiervoor naar verwachting ook informatie opleveren. Geef ook aan welke onzekerheden meespelen bij deze inschatting (bijvoorbeeld onzekerheden in de behoefteprognose en in de gevolgen van klimaatverandering voor verzilting van het grondwater in Friesland).

Waarom grondwater voor industrieel gebruik?

De voorkeur voor een zoekgebied in de omgeving van Luxwoude komt onder andere voort uit het feit dat industrieterrein *International Businesspark Friesland* nabij gelegen is. Volgens de

⁴ Uit de nieuwbrief van April 2018.

⁵ Het beeld is dat het winnen van drinkwater en het toepassen van bodemenergie niet goed samen gaan.

⁶ Zie ook de zienswijze van Natuurvereniging Geaflecht.

NRD zal de vraag naar drinkwater vanuit deze sector tussen 2016 en 2020⁷ toenemen met circa 1,9 miljoen m³ per jaar. De Commissie adviseert om in het MER te onderbouwen welke kwaliteitseisen gelden voor het groot industrieel gebruik van (drink)water en op basis daarvan aan te geven in hoeverre sprake is van een behoefte aan hoogwaardig drinkwater. Mogelijk zijn ook andere bronnen geschikt voor de industriële (drink)water behoefte, zoals bijvoorbeeld brak grondwater of oppervlaktewater. Geef daarnaast ook aan in hoeverre een afname van de industriële vraag naar drinkwater gerealiseerd kan worden door middel van besparingen.

2.3 Beleidskader en meekoppelkansen

Geef in het MER een overzicht van beleidskaders en wet- en regelgeving die relevant zijn voor de voorgenomen grondwaterwinning. Geef aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten voor het voornemen hieruit voortkomen. Ga daarbij specifiek in op:

- Economische en natuurlijke ontwikkelingsdoelen uit de *Grondwatersysteembeschrijving Fryslân*;⁸
- Relevante conclusies uit de *Structuurvisie Ondergrond Nederland (STRONG)*⁹. Denk aan de aanwijzing van de grote voorraad zoet grondwater in het zuidwesten van Fryslân als 'potentiële nationale zoet grondwater reserve' en de waterwinning voor industrieel gebruik (voor niet menselijke consumptie);
- Interprovinciale waterlevering volgens de *Friese Waterplannen 2016–2021*.

Uit de NRD blijkt dat Vitens nadenkt over de invulling van een robuustere drinkwatervoorziening in de toekomst. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de mate van flexibiliteit van het ruwwatertransportsysteem, een eventuele oost–west verbinding en het te behalen schaalvoordeel. Laat in het MER zien hoe het onderhavige voornemen hieraan bijdraagt.

3 Voornemen en alternatieven

3.1 Omschrijving van het voornemen

Beschrijf in het MER welke deelactiviteiten onderdeel uitmaken van het voornemen. Geef daarbij een helder overzicht van het voornemen, inclusief de omvang van het puttenveld, de globale omvang van het zuiveringsstation en de voorzieningen voor aansluiting op het drinkwaternetwerk.

⁷ Zie de NRD, bijlage 3.

⁸ De *Grondwatersysteembeschrijving Fryslân* [Eindrapportage Hunzebreed rapport 188, december 2017] beschrijft dat de noodzaak tot maatregelen wordt ingegeven door verzilting als gevolg van natuurlijke en economische ontwikkelingen, bijvoorbeeld klimaatverandering, zeespiegelstijging, peilverlaging en gebruik van grondwater voor industrie- en drinkwatervoorziening.

⁹ Voor STRONG is een MER opgesteld, zie www.commissiener.nl, projectnummer [2907](#).

3.2 Alternatieven

3.2.1 Locatiealternatieven

In hoofdstuk 6 van de NRD is de keuze voor het zoekgebied voor de grondwaterwinning gemotiveerd. In hoofdstuk 11 is aangegeven dat in het MER geen alternatieve locaties onderzocht zullen worden, omdat deze in het voortraject voldoende aan de orde zijn geweest.

Deze stelling is onvoldoende onderbouwd. Uit de NRD valt niet af te leiden of locatiealternatieven met minder milieugevolgen zijn overwogen en/of terecht zijn afgefallen. Daar komt bij dat de eerder genoemde *Brede grondwaterstudie Fryslân* tot nieuwe inzichten voor de locatiekeuze kan leiden. Daarom adviseert de Commissie kansrijke alternatieve locaties met minder milieugevolgen op hoofdlijnen mee te nemen in het MER, dan wel een onderbouwing in het MER op te nemen waarom deze – bijvoorbeeld locaties die in de *Brede Grondwaterstudie Fryslân* en in de inventarisatie van risico's voor potentiële drinkwaterwinning Heerenveen¹⁰ aan de orde komen – niet als locatiealternatieven worden meegenomen.

3.2.2 Inrichtingsalternatieven en –varianten

In hoofdstuk 11 van de NRD is aangegeven dat in het MER verschillende inrichtingsalternatieven uitgewerkt zullen worden. Hou hierbij ook rekening met de effecten van de plaatsing van de zuiveringsinstallatie.¹¹

3.3 Referentiesituatie

De huidige situatie plus de autonome ontwikkeling vormen gezamenlijk de referentiesituatie voor het MER, waartegen het voornemen en de alternatieven afgezet moeten worden. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van huidige activiteiten in en buiten het studiegebied. Beargumenteer waarom ontwikkelingen wel of niet zijn meegenomen en waarom ze gezien worden als huidige situatie, autonome ontwikkeling of onderdeel van het voornemen.

Houd bij de referentiesituatie ook rekening met het peilbeleid uit de *Veenweidevisie*¹² en de gevolgen van klimaatverandering, zoals de mate waarin verzilting op de lange termijn optreedt. Voor de drinkwaterwinning zijn de gevolgen van klimaatverandering een belangrijke factor. Neem daarom in het MER een gevoeligheidsanalyse op en gebruik hiervoor verschillende KNMI-klimaatscenario's. De KNMI-website en www.klimaat-effectatlas.nl zijn handige bronnen om te raadplegen.

Hoofdstuk 10 van de NRD geeft aan dat voor de referentiesituatie wordt uitgegaan van het jaar 2028. De Commissie adviseert om daarnaast een doorkijk te geven naar de effecten in

¹⁰ Royal HaskoningDHV, WATBE4431R002WM, 6 september 2016

¹¹ Zie ook zienswijze Gemeente Opsterland.

¹² Provincie Fryslân, *Veenweidevisie, Een duurzame toekomst voor het Friese Veenweidegebied*, 21 januari 2015.

het jaar 2050, en daarbij rekening te houden met de mogelijke langere termijn gevolgen van klimaatverandering voor het grondwatersysteem.

4 Beoordelingskader

4.1 Doelbereik en effectbepaling

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen het doelbereik en de milieueffecten van de alternatieven. Voor het in beeld brengen van het doelbereik is van belang dat de doelstellingen van het voornemen worden vertaald in toetsbare criteria. In hoofdstuk 12 van de NRD is een overzicht opgenomen van het beoordelingskader voor het MER. De criteria zijn in dit overzicht nog beknopt ingevuld. De Commissie adviseert bij de verdere invulling van het beoordelingskader rekening te houden met de volgende punten:

- de milieugevolgen dienen waar relevant te worden gekwantificeerd, onder andere voor het in beeld brengen van de effecten op natuurwaarden;
- motiveer voor de verschillende thema's de omvang van het gehanteerde studiegebied;
- geef aan welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn en in welke mate hierbij de effecten verminderd worden.

In de volgende paragrafen geeft de Commissie nog specifieke aandachtspunten voor de beschrijving en beoordeling van milieueffecten, die van belang zijn voor de vergelijking van alternatieven en de toetsing aan beleid en wet- en regelgeving.

4.2 Hydrologie

Volgens de NRD worden de effecten van de winning op het grondwatersysteem berekend met het grondwatermodel MIPWA. Met dit model kunnen bijvoorbeeld veranderingen in grondwaterstanden en stelhoogten, kwel en infiltratie worden berekend. Het is belangrijk om in het MER dieper in te gaan op de onzekerheden van de modelresultaten, en de gevolgen hiervan voor de bepaling van de afgeleide milieueffecten (vooral natuurwaarden). Geef voor het gebruikte modelconcept een indicatie van de nauwkeurigheid (bandbreedte) van de modelresultaten en beschouw daarbij:

- de onzekerheden in de modelinvoer en de beperkingen van het modelconcept, bijvoorbeeld de wijze waarop de koppeling met het oppervlaktewater is geschematiseerd;
- de onzekerheden door gevoeligheidsanalyses uit te voeren voor de meest bepalende modelparameters.

Geef daarnaast aan wat dit betekent voor de bepaling van de afgeleide milieueffecten (vooral op natuurwaarden), voor de vergelijking van de alternatieven en voor eventuele maatregelen die daaruit kunnen volgen.

In de *Kaderrichtlijn Water* wordt gesproken over de doelstelling/ambitie om drinkwater te produceren uit bronnen van grond- en oppervlaktewater, waarvoor slechts een beperkte zuiveringsinspanning nodig is. De Commissie adviseert om in het MER een lange termijn beschouwing te geven van de ontwikkeling van grond- en oppervlaktewater kwaliteit, en

hierbij in te gaan op extra benodigde zuiveringsinspanning als gevolg van diffuse verontreiniging van de bodem door meststoffen en biociden.

4.3 Bodem

Veenoxidatie en bodemdaling

De meest recente *Veenweidevisie* van Friesland richt zich op gebieden waar nog dikke veenpakketten aanwezig zijn, waarbij wordt beoogd de bodemdaling door veenoxidatie te remmen of te stoppen. Uit de NRD blijkt dat op de voorkeurslocatie bij Luxwoude geen veendek meer aanwezig is, maar dat het MER desalniettemin zal ingaan op de gevolgen van de nieuwe drinkwaterwinning voor de veenbodems in de omgeving. De Commissie adviseert om aan te geven welke veenbodems onderdeel zijn van het studiegebied, en hoe deze samenhangen met de doelen van de *Veenweidevisie*. Ga daarnaast in algemene zin in op de factoren die van invloed zijn op de bodemdaling, wat de directe en indirecte gevolgen daarvan zijn¹³ en welke invloed de nieuwe grondwaterwinning daarop heeft.

Overige effecten op de bodem

De Commissie adviseert om in het MER de volgende punten in beeld te brengen:

- afgeleide gevolgen van veranderingen in het maaiveld behoeve van bebouwing en infrastructuur;
- mogelijke veranderingen van de verspreiding van verontreinigingen uit bestaande puntbronnen in het gebied. Denk hierbij bijvoorbeeld aan maatregelen en protocollen bij een calamiteit op de A7.

4.4 Natuur

4.4.1 Gebiedsbescherming

In de NRD is een studiegebied gedefinieerd waarbinnen zowel natuurgebieden voorkomen die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) als Natura 2000-gebieden. Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (via zogenoemde externe werking).

Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

Onderzoek in het MER welke kenmerkende habitats, biotopen, planten en diersoorten in deze gebieden aanwezig zijn. Besteed in het bijzonder aandacht aan het voorkomen en verspreiding van kwelafhankelijke biotopen, planten en diersoorten. Geef ook aan welke gevolgen te verwachten zijn op biotopen, planten en dierpopulaties.

4.4.2 Natura 2000-gebieden

Volgens de NRD blijkt uit hydrologisch onderzoek en berekeningen dat het voornemen geen externe werking heeft op de omliggende Natura 2000-gebieden De Deelen en Van Oordt's

¹³ Zoals bijvoorbeeld maaiveld daling, alkaliseren, niet halen KRW-doelen, verzakking woningen.

Mersken. Daarbij is geconcludeerd dat een effect op deze Natura 2000-gebieden via het diepe grondwater met zekerheid valt uit te sluiten, en dat dit nog met aanvullende modelberekeningen nader zal worden onderbouwd. De Commissie beschouwt deze nadere onderbouwing om de volgende redenen als noodzakelijk.

Het beheerplan Van Oordt's Mersken¹⁴ geeft aan dat de afgelopen 15 jaar kwelafhankelijke instandhoudingsdoelstellingen van het gebied onder druk zijn komen te staan.¹⁵ Zo is bijvoorbeeld het areaal aan dotterbloemhooiland tussen 2002 en 2012 gedecimeerd en zijn blauwgraslanden verzuurd.¹⁶ Het beheerplan gaat ook in op mogelijke oorzaken. Deze worden vooral in verband gebracht met externe werking door veranderingen in de waterhuishouding. Er wordt onder meer verwezen naar verlaagde polderpeilen en bodemdaling in omliggende polders, lage grondwaterstanden in omliggende infiltratiegebieden, zandwinputten en de waterwinning bij Ny Beets. Er is nader hydrologisch onderzoek geïnitieerd om de effecten van de (cumulatieve) externe werkingsfactoren beter te duiden en te kwantificeren. Voor zover de Commissie heeft kunnen nagaan is dit onderzoek voorsnog niet afgerond of gepubliceerd.

De nieuwe winning komt globaal op een afstand van ongeveer 5 km van het Natura 2000-gebied Van Oordt's Mersken te liggen. Ervaring elders op het Drents plateau laat zien dat een afstand tussen winning en verdroginggevoelige natuur van 5 tot 6 km risico's met zich meebrengt.¹⁷ Het valt daarom niet op voorhand uit te sluiten dat de nieuwe winning tot extra negatieve gevolgen op Van Oordt's Mersken zal leiden. Daar draagt de goede doorlaatbaarheid van het diepe watervoerende pakket waaruit grondwater zal worden gewonnen, ook aan bij. De Commissie vindt dat een nadere gedetailleerde hydrologische en hydro-ecologische studie de risico's in beeld moeten brengen. De NRD noemt het hydrologisch onderzoek, maar ook een aanvullend hydro-ecologische studie is nodig om de berekende hydrologische effecten te kunnen vertalen naar effecten op de ecologie, c.q. de kwelafhankelijke natuur. Een goed beeld van de verspreiding van kwel indicerende soorten in het studiegebied is daarbij nodig. Deze geven nadere informatie over waar welke kwel van invloed is.

Onderzoek mede op basis van de uitkomsten van de hydrologische en hydro-ecologische studies of er gevolgen voor het Natura 2000-gebied zijn ten opzichte van de huidige situatie. Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor nabijgelegen Natura 2000-gebieden, is een Passende beoordeling nodig, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.¹⁸

De Commissie adviseert om de eventuele Passende beoordeling op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie over het project bij elkaar is gebracht. Onderzoek in de Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken

¹⁴ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: Natura 2000-beheerplan Van Oordt's Mersken (15), december 2016

¹⁵ Zie ook de zienswijze van Natuurvereniging Geaflecht.

¹⁶ Uit het beheerplan blijkt dat beïnvloeding van de voedende kwelstromen en de gevolgen daarvan op de waterkwaliteit in de wortelzone van de kwalificerende kwelafhankelijk vegetaties, hebben geleid tot een wezenlijk verlies aan areaal en kwaliteit van kwelafhankelijke habitats en leefgebieden. Daarbij spelen zowel verdroging als verzuring een rol. Ze tasten bijvoorbeeld habitattypen als blauwgrasland, heischraalgrasland en leefgebied (bijv. dotterbloemhooiland) voor de kempaan aan.

¹⁷ Zie Spek et al, Landschapsbiografie van de Drentsche Aa, 2015, Van Gorcum, Assen.

¹⁸ Art. 2.8, eerste lid, Wet natuurbescherming.

van het gebied niet aantast.¹⁹ In de Passende beoordeling mogen bij deze beoordeling mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets²⁰ met succes wordt doorlopen.

4.4.3 Natuur Netwerk Nederland

Beschrijf voor de NNN-gebieden in het studiegebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor het NNN geldt een 'nee, tenzij'-regime. Geef aan hoe het 'nee, tenzij'-regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past. Ga in het bijzonder in op kwelafhankelijk en verdrogingsgevoelig natuur en hoe de winning deze beïnvloedt door verandering van de kwelstromen en van de kwelinvloed op de wortelzone van deze natuur. Bijzonder aandachtspunt is dat de winning kan leiden indirecte effecten. Een voorbeeld hiervan zijn lagere peilen en grondwaterstanden in de poldergebieden. Lagere peilen kunnen worden gecompenseerd door meer inlaat van boezemwater. Gezien de moderne samenstelling van het boezemwater kan dat leiden tot negatieve gevolgen op de natuurwaarden (in de watergangen), door alkalisering van het oppervlaktewater.

4.4.4 Soortbescherming

In het studiegebied komt broed- en foerageergebied van weidevogels voor die droogte gevoelig is. Beschrijf welke door de Wet natuurbescherming beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef, indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.²¹

4.5 Luchtkwaliteit en geur

In de NRD is geen aandacht besteed aan mogelijke effecten voor geluid, licht(hinder), luchtkwaliteit en geur(hinder). Beschrijf in het MER waarom er door het voornemen geen (significante) effecten voor geluid, licht, luchtkwaliteit en geur zijn te verwachten. Maak hierbij evenals voor de ander thema's onderscheid tussen de realisatie en exploitatiefase.

¹⁹ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

²⁰ Dit houdt op grond van art. 2.8, vierde lid, van de Wet natuurbescherming respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? Inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

²¹ Zie de zienswijze van Vogelwacht Langezwaag Luxwoude e.o.

5 Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieuinformatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Onzekerheden en evaluatieprogramma

Houd bij de beoordeling en vergelijking van de alternatieven aan doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen²². Geef daarvoor in het MER inzicht in:

- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen alternatieven, en daarmee voor de vergelijking van alternatieven;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden en welke maatregelen beschikbaar zijn als doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.

Stel voor de belangrijkste effecten een evaluatieprogramma op hoofdlijnen op. Ga hierbij in op de gevolgen voor het grondwatersysteem (grondwaterstanden en -stijghoogten, kwel en infiltratie en grondwaterkwaliteit (verzilting)) en de mogelijke effecten voor beschermde natuurwaarden.

5.2 Vorm en presentatie

Gebruik recent en overzichtelijk kaartmateriaal met duidelijke legenda. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt goed leesbaar zijn aangegeven. Verduidelijk het voornemen en alternatieven door gebruik te maken van foto-montages en visualisaties.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis en informatie die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

²² Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. In dit geval is met name van belang om de onzekerheden in de uitkomsten van het gebruikte grondwatermodel te onderkennen. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op. Deze kunnen zoveel mogelijk worden beperkt door de resultaten van gevoeligheidsanalyses voor de meest bepalende modelparameters in de beoordeling mee te nemen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over de op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. F.H. (Henk) Everts

M.s. (Maaïke) Goedkoop MSc (secretaris)

dr. C.A. (Kees) Linse (voorzitter)

ir. H.T. (Bert) Sman

ir. R. (Rob) Speets

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Het milieueffectrapport is opgesteld in het kader van een wijziging van het bestemmingsplan buitengebied en de aanvraag van de Waterwet-vergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit , “aanleg van werken voor onttrekken van grondwater (categorie D15.2)”. Daarom wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

De provincie Fryslân is het bevoegd gezag voor de aanvraag van de Waterwet-vergunning. De raad van de Gemeente Opsterland is bevoegd gezag voor het aanpassen van het bestemmingsplan buitengebied.

Initiatiefnemer besluiten

Provincie Fryslân.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 01-05-2019 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3343](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

